

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl soudkyně Mgr. Lenkou Oulíkovou ve věci

žalobců: a) M. K., narozený dne X,
b) M. K., narozený dne X,
oba bytem X,

proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí,**
sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha,

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 3. 2020, č. j. MPSV-2020/53014-912,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 3. 2020, č. j. MPSV-2020/53014-912, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Obsah podání účastníků

1. Žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) se žalobci domáhají zrušení shora označeného rozhodnutí žalovaného (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaný zamítl jejich odvolání a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Příbrami (dále jen „úřad práce“) ze dne 7. 1. 2020, č. j. 269/2020/BEN (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“), kterým bylo rozhodnuto podle § 21 a § 51 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“) o povinnosti žalobců vrátit přeplatek dávky příspěvku na živobytí za měsíc září 2019 ve výši 2 687 Kč.

2. Žalobci uvádí, že žalobce a) v rozhodném období před podáním žádosti o příspěvek na živobytí pobíral invalidní důchod ve výši 4 976 Kč a přídavek na dítě ve výši 700 Kč. Žalobce a) žil společně se synem, žalobcem b), v místě trvalého bydliště. Úřad práce zjistil, že žalobce b) vlastní bankovní účet, na nějž jsou poukazovány platby, které nebyly při vyhodnocování nároku na dávku zohledněny. Jednalo se o výživné od jeho matky, mzdu ze zaměstnání a příjmy z praktického vyučování a přípravy. Dle úřadu práce byly dávky příspěvku na živobytí vyplaceny v nesprávné výši, neboť společně posuzované osoby neoznámily všechny rozhodné skutečnosti pro vyplacení dávky.
3. Žalobci namítají, že v případě žalobce a) nebyly splněny předpoklady stanovené v § 51 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Žalobce a) nevěděl o bankovním účtu syna, a nemohl tak předpokládat, že příspěvek na živobytí je vyplácen neprávem či ve vyšší částce. Účet založila a záměrně zatajila jeho bývalá manželka. Žalobce a) neměl možnost se o účtu dozvědět.
4. Žalobce b) sice věděl o existenci účtu, nemohl však vzhledem k okolnostem předpokládat, že to může mít vliv na nárok na příspěvek na živobytí. Měsíc po dovršení zletilosti žalobce b) podepsal čestné prohlášení pro úřad práce, že není majitelem žádného účtu. Učinil tak zřejmě pod silným vlivem matky a jejím zákazem komukoli o existenci účtu říci. Šlo o naivní krok sotva dospělého žalobce b) s tvrdými následky pro žalobce, kteří jsou i nadále v hmotné nouzi.
5. Žalovaný ve vyjádření k žalobě zrekapituloval dosavadní průběh správního řízení. Dále uvedl, že žalobce a) musel o existenci bankovního účtu žalobce b) vědět, neboť taková skutečnost byla projednávána při řízení vedeném Okresním soudem v Benešově, kde se žalobce b) domáhal změny výše výživného. Založení bankovního účtu matkou žalobce b) plyne z rozsudku tohoto soudu ze dne 13. 6. 2018, č. j. 0 P 258/2012-135. Jelikož žalobce a) věděl o povinnosti matky platit výživné, musel předpokládat, že je výživné hrazeno. Stejně tak musel vědět o příjmech žalobce b) ze zaměstnání a praktické výuky.

Splnění procesních podmínek a rozsah soudního přezkumu

6. Soud ověřil, že žaloba byla podána včas, osobami k tomu oprávněnými a obsahuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Napadené rozhodnutí soud přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu v době vydání napadeného rozhodnutí (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.). O žalobě rozhodl bez nařízení jednání, neboť účastníci se k výzvě soudu nevyjádřili, a má se tedy za to, že s tímto postupem souhlasí (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).

Obsah správního spisu

7. Z obsahu správního spisu soud zjistil, že žalobci a) byl na základě žádosti ze dne 5. 6. 2017, v níž uvedl jako společně posuzovanou osobu žalobce b), přiznán od června 2017 příspěvek na živobytí ve výši 3 444 Kč. Výše příspěvku na živobytí byla následně měněna, v září 2019 činil příspěvek na živobytí 2 687 Kč. Při ústním jednání dne 4. 3. 2019 žalobce b) souhlasil s tím, že bude společně posuzovanou osobou s otcem, žalobcem a), pověřil žalobce a) a souhlasil s tím, že žalobce a) bude předkládat doklad o výši jeho skutečných měsíčních příjmů. Vzal na vědomí, že je povinen řádně uplatňovat svá práva a nároky po dobu nezaopatřenosti, konkrétně přídavek na dítě a výživné. Oba žalobci byli seznámeni s povinností písemně oznámit orgánu pomoci v hmotné nouzi změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu do 8 dnů ode dne, kdy se o

nich dozvěděli, a byli poučeni o tom, že nedoložením skutečností může být způsoben přeplatek na dávce. Žalobce a) na předložených formulářích jako svůj měsíční příjem pravidelně uváděl invalidní důchod, který činil od ledna 2019 částku 5 867 Kč. K příjmům žalobce b) bylo na formuláři ze dne 2. 9. 2019 uvedeno, že v srpnu 2019 jeho příjmy činily 1 000 Kč (přídavek na dítě), výživné neobdržel (shodně jako v období od března 2019). Dne 17. 9. 2019 byl žalobce b) vyzván k uplatnění nároku na výživné od matky. Při ústním jednání ze dne 2. 10. 2019 úřad práce informoval žalobce a), že z výpisu z účtu žalobce b) zjistil, že žalobce b) na účet obdržel částku 1 000 Kč od matky, částku 9 990 Kč od zaměstnavatele a 15 000 Kč vkladem hotovosti. Žalobce a) uvedl, že příjmy žalobce b) mu nejsou známy. Žalobce b) reagoval na výzvu ze dne 17. 9. 2019 podáním ze dne 9. 10. 2019, v němž sdělil, že uplatnění nároku na výživné za duben až srpen 2019 dle rozsudku z roku 2018 považuje za neetické. Doplnil, že dne 30. 8. 2019 matka složila na jeho účet částku 15 000 Kč, žalobce b) se snaží zvýšit si příjem vlastním přičiněním, jeho studijní výsledky se odrážejí ve výši stipendia a za brigádu v srpnu 2019 získal jednorázovou finanční odměnu na základě dohody o provedení práce ve výši 9 990 Kč.

8. Správní spis obsahuje rozsudek Okresního soudu v Benešově ze dne 13. 6. 2018, č. j. 0 P 258/2012-135, který nabytí právní moci 7. 8. 2018, jímž byla s účinností od 1. 6. 2018 matce žalobce b) uložena povinnost platit výživné na tehdy nezletilého žalobce b) ve výši 1 500 Kč měsíčně a žalobci a) ve výši 600 Kč, a to na účet soudem jmenovaného opatrovníka pro přijímání výživného. Město Votice jako opatrovník pro výběr výživného pro žalobce b) úřadu práce potvrzovalo skutečnou výši přijatého výživného ve výši 2 100 Kč měsíčně od srpna 2018 do ledna 2019. Správní spis dále obsahuje přehled obrátů na účtu vedeném na jméno žalobce b) za období ledna až září 2019 vyžádaný úřadem práce, podle něhož byl dne 1. 8. 2019 na účet žalobce b) proveden bezhotovostní vklad ve výši 1 000 Kč, dne 15. 8. 2019 ve výši 9 900 Kč a dne 30. 8. 2019 vklad hotovosti ve výši 15 000 Kč. Součástí správního spisu je potvrzení o počtu odpracovaných hodin a příjmech v měsících červenci až listopadu 2019 vystavené společností Vacek-Bio Market s.r.o., předložené k výzvě úřadu práce v prosinci 2019, podle něž žalobce b) odpracoval v srpnu 2019 55 hodin (v ostatních měsících 0 hodin), za což měl v srpnu 2019 příjem 9 990 Kč. Při ústním jednání dne 7. 11. 2019 žalobce a) předložil vyjádření žalobce b) ze dne 5. 11. 2019, v němž k výzvě úřadu práce ohledně příjmů zaslaných na jeho účet dne 1. 9. 2019 ve výši 1 000 Kč a 4. 9. 2019 ve výši 1 800 Kč uvedl, že částka 1 000 Kč přijatá od matky představuje polovinu nákladů na studium, částka 1 800 Kč je přiznané stipendium. Dále byl doložen doklad o výši přiznaného stipendia žalobce b); čestné prohlášení matky žalobce b), v němž prohlásila, že částka 15 000 Kč je platbou za deset lidí, pro které žalobce b) zajistil vstupenky a ubytování na maturitní ples Střední lesnické školy v Písku a dohoda o provedení práce ze dne 2. 7. 2019 mezi Vacek Bio-Market, s.r.o. a žalobcem b).
9. Dne 3. 12. 2019 oznámil úřad práce žalobcům zahájení správního řízení ve věci přeplatku na dávce příspěvku na živobytí za měsíc září 2019 s tím, že v rámci šetření bylo zjištěno, že žalobce b) vlastní bankovní účet, na který dostával výživné od matky, mzdu ze zaměstnání a příjem žáka z praktického vyučování a praktické přípravy, které nebyly předloženy a je třeba je zohlednit. Úřad práce přehodnotil nárok na dávku za září 2019, neboť bylo zjištěno, že v rozhodném období, tj. srpnu 2019, obdržel žalobce b) od matky platbu 1000 Kč a mzdu od společnosti Vacek Bio-Market, s.r.o. Žalobci byli poučeni o možnosti seznámit se s podklady a vyjádřit se k nim, čehož nevyužili.

10. Prvostupňovým rozhodnutím bylo rozhodnuto o vzniku přeplatku a stanovena povinnost žalobců vrátit přeplatek dávky příspěvku na živobytí za měsíc září 2019 ve výši 2 687 Kč. Úřad práce v odůvodnění uvedl, že po přesunu vedení spisu na jiné detašované pracoviště došlo k ověření skutečností rozhodných pro vyhodnocení nároku na dávku. Úřad práce vyzval žalobce b) k uplatnění nároků na výživné po matce, které bylo stanoveno rozsudkem Okresního soudu v Benešově ze dne 13. 6. 2018. V rámci šetření bylo zjištěno, že žalobce b) vlastní bankovní účet, na který dostával platby, které nebyly při vyhodnocování nároku na dávku předloženy a zohledněny. Jednalo se o výživné od matky, mzdu ze zaměstnání a příjem z praktického vyučování žáka. V rozhodném období, tj. v srpnu 2019, žalobce b) obdržel od matky částku 1 000 Kč a částku 9 990 Kč od svého zaměstnavatele. Jelikož tyto příjmy nebyly oznámeny, zahájil úřad práce řízení z moci úřední. Dospěl k závěru, že došlo k přeplatku ve výši 2 687 Kč. Z původních podkladů byly známy příjmy ve výši 5 693 Kč (bylo zohledněno 80 % z invalidního důchodu ve výši 5 867 Kč, tj. 4 693 Kč, a 1 000 Kč přídavek na dítě). Přiměřené náklady na bydlení činily 1 660 Kč. Na základě započtení příjmů od matky a od zaměstnavatele činil započitatelný příjem 12 026 Kč. Tato částka převyšovala částku na živobytí ve výši 6 720 Kč, a žalobci tak neměli nárok na příspěvek na živobytí. Úřad práce s odkazem na § 51 odst. 1 a 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi konstatoval, že žalobci odpovídají za vrácení přeplatku společně a nerozdílně. Uzavřel, že jelikož nebyly oznámeny všechny skutečnosti rozhodné pro vyplácení dávky příspěvku na živobytí, byly dávky vypláceny v nesprávné výši a žalobci jsou povinni vzniklý přeplatek ve výši 2 687 Kč vrátit.
11. Žalobci podali proti prvostupňovému rozhodnutí společné odvolání, v němž žalobce a) uvedl, že trvá na svých prohlášeních, která dokládal, neboť nevěděl o tom, že matka žalobce b) jako zákonná zástupkyně v roce 2013 založila tehdy nezletilému synovi, žalobci b), účet u banky, o čemž neměl možnost se dozvědět. Až po dovršení zletilosti žalobce b) v roce 2019 se od něj dozvěděl, že mu matka zakázala žalobce a) o existenci účtu informovat s tím, aby nečerpal finanční prostředky. Dle názoru žalobce a) žalobce b) po dovršení zletilosti podepsal čestné prohlášení pro úřad práce, že není majitelem žádného účtu, pod vlivem matky a jejím zákazem kohokoli o účtu informovat. Šlo o naivní krok sotva dospělého žalobce s fatálními následky, oba žalobci jsou i nadále v hmotné nouzi. Žalobci s vrácením přeplatku nesouhlasili s tím, že nebyl způsoben vědomě. Navrhli, aby odvolací orgán odstranil tvrdost zákona a odvolání vyhověl, případně uložil povinnost vrácení matce žalobce b), která jeho vznik zavinila.
12. Napadeným rozhodnutím žalovaný odvolání žalobců zamítl a prvostupňové rozhodnutí potvrdil. Byť je ve výrokové části odvolání označeno jako odvolání žalobce a), z obsahu napadeného rozhodnutí, které bylo doručeno oběma žalobcům, je patrné, že žalovaný rozhodl jedním rozhodnutím o odvolání podaném oběma žalobci. O odvolání žalobce b) nebylo dle obsahu spisu a sdělení žalovaného vydáno jiné (samostatné) rozhodnutí. Žalovaný v napadeném rozhodnutí konstatoval, že podle § 51 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi má povinnost vrátit dávku příjemce, pokud neoznámil změnu rozhodných skutečností a nadále přijímal dávku, ačkoli musel předpokládat, že je vyplácena neprávem nebo ve vyšší částce. Dalším důvodem je skutečnost, že dávka byla v původním řízení přiznána neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, na základě nepravdivých, neúplných nebo zkreslených údajů sdělených příjemcem. Přeplatek může způsobit i společně posuzovaná osoba. Přeplatky jsou postaveny na subjektivní odpovědnosti příjemce dávky. Oznamovací povinnost dle § 49 zákona o pomoci v hmotné nouzi má primárně příjemce dávky a společně posuzovaná osoba ji plní jeho prostřednictvím. Pokud však příjemci

nejsou známy změny v příjmech společně posuzované osoby, které mohou mít vliv na výši či výplatu dávky, nemůže své povinnosti splnit a v takových případech nese odpovědnost společně posuzovaná osoba, které je pak stanovena povinnost k vrácení dávky či její části. Pokud se na přeplatku podílel příjemce i společně posuzovaná osoba, nesou odpovědnost a povinnost k jejímu vrácení společně a nerozdílně. Předpokladem pro stanovení povinnosti vrátit dávku je prokázat zavinění na straně příjemce. Dle žalovaného úřad práce postupoval v souladu s právními předpisy, podrobně vysvětlil vznik přeplatku a správně stanovil jeho výši. Žalobci jsou tak povinni vyčíslený přeplatek vrátit. K odvolací argumentaci uvedl, že tvrzení žalobce a) o tom, že nevěděl o účtu žalobce b), nepovažuje za věrohodné, neboť rozsudkem Okresního soudu v Benešově ze dne 13. 6. 2018 byla matce žalobce b) stanovena vyživovací povinnost a žalobce a) musel předpokládat, že je výživné placeno. To platí i u příjmu ze zaměstnání a příjmu z praktického vyučování a praktické přípravy žalobce b). Argument, že zletilý žalobce b) podepsal čestné prohlášení, že nevlastní žádné účty, z neznalosti, nemůže vzít žalovaný v potaz, neboť žalobce b) nebyl zbaven svéprávnosti a musí nést následky svého chování. Uzavřel, že správní spis obsahuje základní poučení účastníka řízení o právech a povinnostech ze dne 5. 6. 2017, podle něhož byl žalobce a) prokazatelně seznámen s tím, že musí dle § 49 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi oznámit změnu rozhodných skutečností pro nárok na dávku do 8 dnů ode dne, kdy nastala. Doporučil žalobcům požádat o stanovení splátkového kalendáře.

Posouzení žalobních bodů

13. Podle § 51 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi, jestliže příjemce dávky přijímal dávku, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že tato dávka byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, nebo jestliže dávka byla přiznána nebo její výše stanovena na základě nepravdivých, neúplných nebo zkreslených údajů, sdělených příjemcem, je povinen částky neprávem přijaté vrátit.
14. Podle § 51 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi, jestliže osoba společně posuzovaná s příjemcem dávky způsobila, že dávka byla poskytována neprávem, ačkoliv to musela z okolností předpokládat, je povinna neoprávněně poskytnuté částky vrátit.
15. Podle § 51 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi, jestliže přeplatek na dávce způsobily osoby uvedené v odstavcích 1 až 3 společně, odpovídají orgánu pomoci v hmotné nouzi, který dávku vyplatil, za vrácení přeplatku na dávce společně a nerozdílně.
16. Podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi jsou žadatel o dávku, příjemce i společně posuzované osoby povinni osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, na její výši nebo výplatu a na výzvu se osobně dostavit k příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi, nebrání-li tomu těžko překonatelné překážky, zejména zdravotní stav.
17. Podle odstavce 2 písm. a) citovaného ustanovení je příjemce dávky povinen písemně oznámit orgánu pomoci v hmotné nouzi změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu, a to do 8 dnů ode dne, kdy se o těchto skutečnostech dozvěděl. Podle odstavce 3 citovaného ustanovení je osoba společně posuzovaná povinna v souvislosti s řízením o dávce osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu [písm. a)] a písemně ohlásit orgánu pomoci v hmotné nouzi změny ve skutečnostech, které osvědčila podle písmene a) [písm. b)].
18. Podle § 49 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi je osoba společně posuzovaná povinna splnit povinnosti uvedené v odstavci 3 písm. a) na požádání příjemce. Pokud osoba

společně posuzovaná odmítne splnit povinnosti uvedené v odstavci 3 písm. a), je orgán pomoci v hmotné nouzi povinen vyzvat společně posuzovanou osobu, aby tyto povinnosti splnila do 8 dnů ode dne vyzvání; orgán pomoci v hmotné nouzi může s osobou společně posuzovanou dohodnout pro splnění uvedených povinností dobu delší než 8 dnů. Povinnost uloženou v odstavci 3 písm. b) je osoba společně posuzovaná povinna splnit do 8 dnů ode dne, kdy ke změně skutečností došlo.

19. Soud předesílá, že účelem zákona o pomoci v hmotné nouzi je poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek fyzickým osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi. Za tímto účelem se poskytují dávky ze systému pomoci v hmotné nouzi, mezi něž náleží příspěvek na živobytí. Dávky pomoci v hmotné nouzi představují tzv. poslední záchrannou síť pro osoby nacházející se v obtížné sociální situaci a lze je vyplácet pouze fyzickým osobám, které splní zákonem stanovené podmínky. Jestliže příjemce přijímal dávku pomoci v hmotné nouzi, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, nebo jestliže dávka byla přiznána nebo její výše stanovena na základě nepravdivých, neúplných nebo zkreslených údajů sdělených příjemcem, je povinen částky neprávem přijaté vrátit.
20. Jak uvedl žalovaný v napadeném rozhodnutí, přeplatek na dávce může způsobit i pouze společně posuzovaná osoba. V případech, kdy přeplatek na dávce způsobil jak příjemce, tak společně posuzovaná osoba, platí solidární odpovědnost. Odpovědnost za přeplatek je v zákoně o dávkách pomoci v hmotné nouzi konstruována jako odpovědnost subjektivní. Jedním z definičních znaků přeplatku na dávce ve smyslu § 51 zákona o pomoci v hmotné nouzi je zavinění, kdy neoprávněné přijímání dávky musí vykazovat zavinění ze strany příjemce, a to alespoň ve formě nevědomé nedbalosti. V řízení před správními orgány je tak třeba postavit najisto, že bylo dáno zavinění příjemce, jakož i příčinná souvislost mezi tímto zaviněním a skutečností, že příspěvek na živobytí byl vyplácen a příjemcem přijímán neprávem, a to po celou dobu, za níž bylo vrácení přeplatku uloženo (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2013, č. j. 4 Ads 107/2012-54).
21. Není sporu o tom, že žalobce b) měl i další příjmy, které nebyly v zákonem stanovené lhůtě úřadu práce oznámeny. Přestože žalovaný obecně konstatoval, že jestliže nejsou příjemci dávky známy změny v příjmech společně posuzované osoby, které mohou mít vliv na dávku, její výši či výplatu, nemůže splnit oznamovací povinnost a odpovědnost za přeplatek pak nese společně posuzovaná osoba, a poukázal na to, že předpokladem pro stanovení povinnosti vrátit přeplatek je prokázání zavinění příjemce, úřad práce i žalovaný zkoumání znaku zavinění v konkrétním případě opomenuli. Žalobci v odvolání přitom namítli, že přeplatky vědomě nezpůsobili, a žalobce a) uvedl, že trvá na svých prohlášeních, která ve věci dávek pomoci v hmotné nouzi učinil, neboť o účtu žalobce b) nevěděl.
22. Má-li být rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být zřejmé, jaký skutkový stav vzal posuzující orgán za rozhodný, jakými úvahami byl veden při hodnocení podkladů pro vydání rozhodnutí a při výkladu právních předpisů a jak se vypořádal s námitkami účastníků (§ 68 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“)). To platí i pro rozhodnutí o odvolání (§ 93 odst. 1 správního řádu). Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu plyne, že „[f]unkcí odůvodnění správního rozhodnutí je zejména doložit správnost a nepochybně i zákonnost postupu správního orgánu, jakož i vydaného rozhodnutí, jehož jedna z nejdůležitějších vlastností je přesvědčivost. Je proto nutné, aby se správní orgán v souladu s § 68 odst. 3 správního řádu vypořádal s námitkami

účastníků řízení, přičemž z odůvodnění jeho rozhodnutí musí být seznatelné, z jakého důvodu považuje námitky účastníka řízení za liché, mylné anebo vyvrácené“ (rozsudek ze dne 23. 7. 2009, č. j. 9 As 71/2008-109). Obdobně z ustálené judikatury také vyplývá, že „[n]evypořádá-li se správní orgán v rozhodnutí o oprávněm prostředku se všemi námitkami, které v něm byly uplatněny, způsobuje to nepřezkoumatelnost rozhodnutí zpravidla spočívající v nedostatku jeho důvodů [§ 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Může to však způsobit i nepřezkoumatelnost rozhodnutí spočívající v jeho nesrozumitelnosti“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 7. 2008, č. j. 3 As 51/2007-84). Soud vychází z odůvodnění rozhodnutí, které přezkoumává. Nedostatky odůvodnění rozhodnutí, které způsobují jeho nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů, nelze zhojit ve vyjádření k žalobě (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 10. 2004, č. j. 3 As 51/2003-58, či ze dne 19. 12. 2008, č. j. 8 Afs 66/2008-71).

23. Odůvodnění napadeného rozhodnutí, ani ve spojení s prvostupňovým rozhodnutím, s nímž tvoří jeden celek, není v souladu s výše uvedenými požadavky, neboť správní orgány nedostály povinnosti uvést v odůvodnění rozhodnutí konkrétní úvahy, jimiž byly vedeny při hodnocení podkladů rozhodnutí a aplikaci právních předpisů na zjištěný skutkový stav a žalovaný se dostatečně nevypořádal s námitkami žalobců, že přeplatek (vědomě) nezavinili. Ačkoli žalovaný uvedl rozhodnou právní úpravu a její obecný výklad, z napadeného ani prvostupňového rozhodnutí není patrné, na základě jakých konkrétních podkladů a úvah správní orgány v posuzované věci dovodily solidární odpovědnost obou žalobců. Jak přitom uvedl i žalovaný v napadeném rozhodnutí, předpokladem odpovědnosti za přeplatek na dávce ve smyslu § 51 zákona o pomoci v hmotné nouzi je prokázání zavinění příjemce, a to alespoň ve formě nevědomé nedbalosti. Žalovaný v napadeném rozhodnutí pouze stroze konstatoval, že žalobce a) musel vzhledem k soudem stanovené povinnosti platit výživné předpokládat, že je výživné hrazeno, a že „[t]o platí i u příjmu ze zaměstnání“. Žalovaný neobjasnil, na základě jakých podkladů a jakou úvahou dospěl k závěru, že žalobce a) měl a mohl vědět (musel předpokládat), že žalobce b) měl příjem ze zaměstnání ve výši 9 990 Kč, který obdržel v srpnu 2019 na základě dohody o provedení práce za 55 odpracovaných hodin v uvedeném měsíci [v ostatních měsících žalobce b) žádné hodiny dle dohody o provedení práce ze dne 2. 7. 2019 dle obsahu spisu neodpracoval]. Žalobce a) přitom již při ústním jednání dne 2. 10. 2019, při němž byl úřadem práce informován, že žalobce b) obdržel na svůj účet příjem 9 990 Kč od zaměstnavatele, tvrdil, že příjmy žalobce b) nezná. Lze dodat, že jen z toho, že matka žalobce b) byla soudem uložena povinnosti platit výživné ve výši 1 500 Kč, bez dalšího neplyne vědomost žalobce a) o tom, zda a v jakém rozsahu matka žalobce b) vyživovací povinnost stanovenou rozsudkem soudu k rukám (na účet) žalobce b) plní a že žalobce b) obdržel od matky v srpnu 2019 částku 1 000 Kč jako výživné. Bylo proto třeba, aby žalovaný své úvahy o zavinění žalobce a) blíže rozvinul. Jak uvedl žalovaný, zákon o pomoci v hmotné nouzi předpokládá, že výplatu dávky v nesprávné výši může způsobit pouze osoba společně posuzovaná (§ 51 odst. 2 téhož zákona) a v takovém případě nelze povinnost k vrácení přeplatku uložit jejímu příjemci. Jelikož povinnost k vrácení přeplatku byla uložena solidárně oběma žalobcům, bylo na správních orgánech, aby náležitě odůvodnily, kdo jakým zaviněným jednáním způsobil přijetí dávky v nesprávné výši. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí, ani ve spojení s prvostupňovým rozhodnutím, které bylo ve vztahu k oběma žalobcům pouze obecně odůvodněno neoznámením rozhodných skutečností oběma žalobci, neplyne, jakými úvahami byl žalovaný veden při aplikaci obecně predestované právní úpravy na daný případ a na základě

jakých skutkových zjištění a úvah dospěl k závěru o zavinění žalobce a) a vyhodnotil, že musel vědět o příjmech žalobce b) v srpnu 2019, respektive že tyto příjmy musel předpokládat. Splnění předpokladů § 51 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi a zavinění žalobce a) tak nelze věcně přezkoumat. Napadené rozhodnutí je tedy v části zabývající se zaviněním vzniku přeplatku nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Na základě žalobního bodu, který zpochybňoval odpovědnost žalobce a), proto soud napadené rozhodnutí zrušil. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů představuje vadu, ke které soud přihlíží i bez námitky (viz např. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 1. 2008, č. j. 2 As 34/2006-73, č. 1546/2008 Sb. NSS, a ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009-84). Úkolem soudu ve správním soudnictví není nahrazovat činnost správního orgánu a doplňovat za správní orgán chybějící odůvodnění. V dalším řízení tak bude na správních orgánech, aby se zabývaly tím, kdo jakým svým zaviněným jednáním způsobil přeplatek na dávce příspěvku na živobytí a své závěry přezkoumatelným způsobem zdůvodnil.

24. Za nedůvodnou však soud považuje argumentaci, že žalobce b) nemohl vzhledem k okolnostem vědět, že by příjmy zaúčtované na jeho bankovním účtu měly vliv na příspěvek na živobytí. Poukázal přitom na to, že v době, kdy prohlásil, že nemá účet, byl sotva zletilý. Žalovaný ve vztahu k namítané neznalosti žalobce b) konstatoval, že zletilý svéprávný žalobce b) musí nést následky svého schování, a proto neshledal námitku důvodnou. S tím lze v zásadě souhlasit, když žalobce b) nad rámec poukazu na svůj nízký věk žádné jiné konkrétní okolnosti nezmínil. Soud dodává, že z protokolu o ústním jednání konaném dne 4. 3. 2019 vyplývá, že žalobce b) byl seznámen se „*skutečnostmi ohledně pravidelného předkládání podkladů pro vyhodnocování dávky PnŽ*“, vzal na vědomí, že je povinen uplatňovat své právo na výživné, souhlasil s tím, že nadále bude společně posuzovanou osobou s žalobcem a), jehož pověřil, aby předkládal doklady o výši jeho skutečných měsíčních příjmů a byl poučen o tom, že v souladu s § 49 zákona o pomoci v hmotné nouzi má povinnost oznámit úřadu práce změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku do osmi dnů ode dne, kdy se o nich dozvěděl, jakož i možných následcích nesplnění této povinnosti, včetně možného vzniku přeplatku. Téhož dne žalobce b) předložil vyplněný formulář o výši měsíčních příjmů, ve kterém svým podpisem stvrdil, že uvedl všechny informace o příjmech potřebné k posouzení nároku na dávku, z něhož zřetelně vyplývá, že osoba, jejíž příjmy se dokládají, má uvést úhrn veškerých příjmů vyplácených v příslušném měsíci ze závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů, ze samostatné činnosti, peněžité dávky nemocenského pojištění a ostatní započitatelné příjmy, jejichž výčet je přílohou formuláře. Žalobce b) tudíž měl a mohl vědět, že jeho příjem ze závislé činnosti [pracovněprávního poměru dle § 6 odst. 1 písm. a) bod 1 zákona 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v tehdy účinném znění, založeného dohodou o provedení práce] ve výši 9 990 Kč, který sám o sobě způsobuje, že dávka na příspěvek na živobytí neměla být vyplacena (již při jeho zohlednění přesahoval příjem společně posuzovaných osob částku živobytí dle prvostupňového rozhodnutí) i uhrazené výživné, mají vliv na nároku na dávku, a že jejich výši má povinnost úřadu práce oznámit. Druhý žalobní bod tedy soud neshledal důvodným.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

25. Soud s ohledem na výše uvedené napadené rozhodnutí žalovaného zrušil pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů dle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.). V dalším řízení je žalovaný právním názorem soudu vysloveným v tomto rozsudku vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
26. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalovaný ve věci úspěch neměl, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobci vynaložili náklady na poštovné v souvislosti s podáním žaloby, která však byla podána společně s žalobou ve věci vedené zdejším soudem pod sp. zn. 46 A 6/2020, v níž byla žalobcům náhrada těchto nákladů řízení přiznána. Jiné náklady řízení žalobcům dle obsahu spisu nevznikly. Soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 31. května 2021

Mgr. Lenka Oulíková, v. r.
soudkyně